

Cases del carrer de la Font i Baixada de la Riera

Rajadell

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Nucli antic. Carrer de la Font i Baixada de la Riera
Emplaçament	Al nord-est del nucli antic
Alçada:	360

Coordenades:

Latitud:	41.728
Longitud:	1.7062
UTM Est (X):	392394
UTM Nord (Y):	4620386

Classificació

Número de fitxa	08178 - 186
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX-XX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Una de les cases presenta símptomes d'abandó
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BPU. Catàleg bens protegits 2014 (num. 20)
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	Diversos propietaris
Autoria de la fitxa	F. Xavier Menéndez. OPC 2017-21
Data de registre de la fitxa:	dv., 27/03/2020 - 01:00

Descripció

Entre el carrer de La Font, la Baixada de la Riera i la torrentera que limita el nucli a llevant, hi ha una illa de cases de la que destaca la casa que fa cantonada entre ambdós carrers, al nord, la num. 15 (la num. 1 del carrer de la Font). Es tracta d'una gran casa (de fet, un bloc de pisos) que presenta planta baixa i dos plantes al carrer de la Font i tres plantes al costat oposat, el que dona al torrent. Son els Pisos del Massana (Cal Ferrer, segons Molins, 2020). La façana principal dona a la Baixada de la Riera, i està definida per una gran baixada (amb escales que permeten baixar el carrer) i que explica la existència d'una nova planta (o d'un soterrani) amb façana al costat de llevant. En l'esmentada façana es troba l'entrada principal de l'immoble, centrada, rectangular i de petites dimensions. Lluèix una petita finestra a la dreta. Les dues plantes superiors presenten tres finestres, la central una mica més gran. Totes elles son rectangulars amb llindes i brancals de pedra. La resta de façanes presenten, a les plantes, nombroses finestres rectangulars verticals. La coberta es a doble vessant amb el carener paral·lel a la façana principal, i amb una terrassa practicable. Tot l'edifici es mostra arrebossat amb cantoneres de carreus de pedra de bona factura.

En direcció sud s'adossen dos habitatges més, un rera l'altra. Presenten la façana principal al carrer de la Font (num. 3 i 5). La num. 3 es troba en mal estat o abandonada. Es tracta del Corral de Can Gili (Cal Gili Vell, segons Molins, 2020). La 5 ha estat restaurada (Ca La Llucietta, segons Molins, 2020). Actualment ha estat rotulada com "La Pastora". Les portes d'accés són centrades; la de la num. 3 és rectangular amb brancals de pedra de bona factura, i la de la num. 5 està rematada per un arc escarser de maons. Al carrer presenten planta baixa i un sol pis, però al darrera s'observa una alçada molt potent amb almenys una planta més i accessos independents.

Més avall, entre els darreres de les cases i el torrent, s'observa una casa en ruïnes: és la Tina de Cal Sussanna (fitxa 87). Segons Molins (2020: 69-70), podria ser Ca La Molinera.

Observacions:

La casa gran descrita (Baixada de la Riera, 4) presenta una inscripció gravada dins d'una orla ovalada en relleu, amb la llegenda: ANTON VILA FESIT LO ANY 1859. A banda i banda de la inscripció, dins l'orla, hi ha dos figures que representen ferradures de cavall, i que fan referència a cal Ferrer, ja que la casa era inicialment una ferreria.

Pel carrer de la Font s'accedeix a la Font Vella i a la Roca Sentinella

Història

Fins el segle XVIII, a l'actual nucli de Rajadell només hi havia el castell i l'església. Cap a finals del segle XVIII el senyor del terme inicia una nova política que afavoria l'establiment de noves cases a la zona propera al castell. Aquest primer creixement es limità a l'entorn de la Plaça de l'Església. Posteriorment, a finals del segle XVIII i al llarg del segle XIX, el poble va créixer en direcció sud i es van urbanitzar el carrer Església (Mestre Ramon Planes), el carrer Major i molt probablement també aquest carrer de la Font, paral·lel al carrer Major, entre aquest i el Torrent de l'Enfilat, en un sector força perifèric, i en una etapa més tardana. Destaca un gran edifici de pisos, aixecat al segle XX. (antigament Cal Ferrer).

Molins fa un estudi detallat de les cases: Cal Ferrer (Molins, 2020: 64-66), Cal Gili Vell (Molins, 2020: 67-68 i Ca la Llucietta (Molins, 2020: 68-69)

Cal Ferrer es va dir primer així perquè la va construir un Ferrer i als baixos de la casa hi va haver durant tres generacions una de les ferreries del poble. Després es va denominar Pisos del Massana, ja que al segle XX l'amo del mas Massana va comprar l'edifici, que consistia originalment de baixos i un pis, el va engrandir en amplada i alçada, i hi va redistribuir l'espai per encabir-hi els vuit habitatges o apartaments que té actualment. El 1857, els senyors del Castell van establir a Anton Vilà, ferrer de Sant Amanç (Can Viladès),

un solar edificable de 80 x 60 pams, més un hort. La casa ja devia estat feta el 1859, d'acord amb la llinda de la porta, que resa "Anton Vila ma fesit 1859". L'hereu va ser el seu fill Josep Vilà Piquer. Entre 1860 i 1870 Jossep s'ocupava del molí fariner del senyor i probablement de la ferreria annexa. Llavors, la casa del carrer de la Font la tenia llogada a quatre famílies. Josep Vilà mor el 1881 i la casa passa en herència al ferrer de la tercera generació familiar, Melitó Vilà Torra, nascut el 1864. El Melitó era una persona instruïda i el 1889 exercia de secretari interí a l'Ajuntament, a més de fer de ferrer. El 1889 i després el 1891 el Melitó hipoteca la casa (que llavors s'anomenava cal Meliton). En aquell instant la casa es descrivia com un edifici compost de baixos i dos pisos. El 1899 trobem el Melitó a Barcelona fent de jornalier. Ofegat pels deutes, Melitó perd la casa i dos creditors se la queden, el metge Ramón Vendrell i Ignasi Casanovas. No sabem quan ni com, però la casa va passar a ser una propietat del mas Massana. El terreny establert inicialment mesurava 60 x 80 pams (uns 16m), i a més havia incorporat dos patis. Hi construï a tota la parcel·la, adossant-se a Can Gili Vell, i va alçar l'edifici. Totes aquestes reformes van tenir lloc en diverses fases durant el segle XX. La majoria dels pisos que va fer eren per lloguer.

Cal Gili Vell és la primera casa que va tenir Gil Grifé Santasusanna, el fuster que més tard, el 1884, va comprar el que després va ser can Gili. El 1857 la senyora del castell estableix a Gil un solar edificable quadrat de 44 pams de costat, i un hort al torrent de l'Enfitat. En aquest terreny el Gili s'hi va fer una casa de dos pisos, de parcer. Se li deia la Casa d'en Gil. Els Guifré no hi vivien, i hi tenien llogaters. El 1905 l'ignasi Gil hipoteca la casa. Durant anys els de cal Gili hi tancaven el ramat i hi mataven els bens per vendre'n la carn a la botiga. Popularment se l'anomenava la casa dels Bens. La casa roman actualment abandonada i deshabitada.

El solar de Ca La Llucieta, possiblement, també el va comprar Gil Gifré a la senyora del Castell, el 1876. No sabem qui ocupà inicialment la casa, que es deia Gili Nou. El 1898 la casa figura com a deshabitada i el 1910 també. El 1920 hi habiten Quirino Puig Munt i la dona Llúcia Grifé. Aquesta (Llucieta) ha donat el nom a la casa.. Mes tard la casa era coneguda com ca la Cuqui. Tots eren llogaters. El 1966 Ignasi Grifé, l'amo de cal Gili, es va vendre la casa a Imma Pedrals Costa i Óscar Alonso Rojas. La casa estava en força mal estat i la van reformar per fer-la habitable. El 1999 va canviar de propietaris. Aquests han rebatejat la casa com La Pastora, el nom d'un restaurant de Rellinars on hi treballaven.

Bibliografia

MOLINS, Ernest (2020). Cases i Masos de Rajadell (I). Ajuntament de Rajadell. Pp. 64-70

